

Tor Pettersson

16.1.1922–17.10.2011

Tor Pettersson som var född i Helsingfors den 16 januari 1922 avled i Helsingfors den 17 oktober 2011 till följd av en långvarig sjukdom vid knappt 90 års ålder. Efter att ha blivit student vid Nya Svenska Samskolan, Lönkan, 1941 blev Tor en av oss 80 ungdomar som trots krigstjänst som lottor eller med vapen i hand hade lyckats inleda sina studier och absolverat den preliminära s.k. medikofilexamen som krävdes för medicinska studier. Han kunde påbörja sina egentliga medicinska studier i januari 1945 på den första kurs som hölls inom medicinska fakulteten efter kriget.

År 1950 avlade han medicine licentiatexamen och sökte sig därefter till Anatomiska inrättningen vid Helsingfors universitet för fortsatta studier. År 1954 disputerade han för medicine och kirurgi doktorsgraden med en avhandling om mastceller som då befann sig i den medicinska vetenskapens blickpunkt. Dessa celler har en viktig funktion i kroppens immunsystem och doktorsavhandlingen gällde effekten av strålbehandling på cellernas funktioner. Detta ledde till ett flertal fortsatta studier.

Tor fungerade en tid som assistent på Anatomien och var också flera år sekreterare i föreningen *Anatomici Fennici*. Hans håg stod emellertid till invärtes medicin, och efter de erforderliga fyra åren på IV Medicinska kliniken blev

han 1958 specialist i invärtes sjukdomar. Han var en av Minervastiftelsens grundare 1959, bedrev en del forskning där de följande åren och verkade som stiftelsens skattmästare hela 1960-talet. Man kan anta att hans studier av mastcellerna var en god grogrund för hans fortsatta kliniska utbildning när han 1959 kom till Aurora sjukhus – Epidemijukhuset som det kallades vid den tiden – först som assistentläkare och sedan som avdelningsläkare på avdelningen för epidemiska och invärtes sjukdomar.

Finlands Läkarförbund tillerkände honom 1962 specialisträttigheter inom området för epidemiska sjukdomar. Tor kom att engagerade sig aktivt på detta område, man kan säga att han där gjorde en hel del pionjärbete. Vid denna tid hade utlandsresor, när det gällde både turism och internationella uppdrag, ökat betydligt och därmed även förekomsten av ovanliga delvis epidemiska sjukdomar. Någon sakkunskap om exotiska sjukdomar fanns inte på den tiden att tillgå, varför Tor skaffade sig specialutbildning utomlands och avlade 1964 examen DTM & H vid London School of Hygiene and Tropical Medicine som den förste från Finland. År 1966 var Tor med om att grunda Föreningen för Infektionssjukdomsforskning, som blev viktig för honom. Han var föreningens sekreterare 1966–1972 och dess ordförande till 1975.

Efter en fyraårsperiod som biträdande överläkare vid IV Medicinska kliniken återvände Tor till Aurora sjukhus som specialistläkare 1971, och från 1976 verkade han sedan fram till sin pensionering 1985 som överläkare på sjukhuset. Under denna tid kom hans specialkunskaper väl till pass, och man grundade en specialpoliklinik för tropiska sjukdomar. Han gjorde en del viktiga kliniska observationer och studier om infektionssjukdomarna och för oss finländare nya tropiska sjukdomar samt deras behandling. Det kan även nämnas att han var med om att 1985 meddela de första fallen av aids i Finland. Åren 1970–1984 var han permanent sakkunnig vid Medicinalstyrelsen i fråga om epidemiska och tropiska sjukdomar och innehade

en docentur vid Helsingfors universitet 1969–1995 på sitt fackområde.

Tor hade aktiva kontakter med utländska, särskilt de skandinaviska vetenskapliga föreningarna. Han var ordförande för Nordisk Förening för Parasitologi 1977–1981 samt medlem av det internationella Council of Institutes for Tropical Medicine från 1983. Han var också engagerad i David Livingstone Sällskapet i Finland som representerar vårt land i det internationella samfundet. Dess ändamål är att öka kännedomen om globala hälsoproblem. Tor var föreningens ordförande 1982–1986.

Ett par år verkade Tor som sekreterare i Finska Läkaresällskapet och var dess ordförande 1974. Ett annat viktigt förtroendeuppdrag var ledamotskapet i direktionen för Samfundet Folkhälsans Barnavårdsinstitut från 1972 och ordförandeskap 1982–1984. Han var också ordförande för Mjölkdroppen 1983–1994. På grund av sina förtjänster förlänades han professors namn och värdighet. Han blev även kallad till hedersledamot av Föreningen för Infektionssjukdomsforskning och fick av Samfundet Folkhälsan förtjänstmedaljen i guld.

Tor var aktivt med i det internationella samfundet och kom därför att tillsammans med sin hustru Gunnel göra talrika resor till främmande länder. Bägge uppskattade dessa resor mycket och gjorde även därutöver en del turistresor. Tor hade schackspel och fotografering som särintressen, men framför allt intresserade han sig för skärgårdsliv. Både han och Gunnel var särskilt fästa vid sitt sommarställe på Sådö i Ingå skärgård där de trivdes med ansandet av skog och annan vegetation. Talrika är de angenäma minnen hans skänkt sina vänner från båtutfärderna till Sådö där vi alltid blivit hjärtligt mottagna. Under de sista åren när Tor var rullstolsbunden var vistelsen där en viktig vederkvickande period. Hans bortgång sörjs främst av hustrun Gunnel jämte de bägge sönerna med familjer, men även av det fåtal vänner som ännu är i livet.

Bror-Axel Lamberg

Ralf Pettersson

23.5.1945–3.11.2011

Vi som hade glädjen att känna Ralf Pettersson kan vittna om att han var en trogen vän. Han kunde umgås med alla slags människor och få dem att känna sig uppskattade. Ralf bröts långsamt ner av cancer och de krävande behandlingarna och dog efter tålmodigt buret lidande på Stockholms sjukhem den 3 november 2011.

Ralf Pettersson föddes i Helsingfors den 23 maj 1945, blev student från Munksnäs svenska samskola 1964, medicine licentiat 1971, medicine och kirurgi doktor 1974 och docent i virologi vid Helsingfors universitet 1978.

Vi blev goda vänner under studietiden och kontakten upprätthölls aktivt genom åren. Redan från början kunde man se Ralfs förmåga att analysera kvistiga problem och hans vilja att lösa dem. Han var en begåvad forskare och en skicklig organisatör. Ralf innehade många poster inom medicinarklubben Thorax och var styrelsemedlem i FLS 1973–1975. Som finlandssvensk blev han upptagen i kretsen kring Lääketieteen Kandidaattiseura (LKS) – ovanligt på 1960-talet – och var den första svenskspråkiga redaktören i

tidningen i Duodecim. Han var en tidig brobyggare mellan finskan och svenskan och fick viktiga uppdrag i båda organisationerna.

Sin bana som vetenskapsman inledde Ralf hos Nils Oker-Blom på virologi i Helsingfors. Avhandlingen handlade om Uukuniemi virus, som visade sig vara en helt ny konstruktionstyp. Det är ett fästingburet virus, närbesläktat med virus som orsakar bland annat hjärninflammation (Kumlingesjukan) och njurinflammation (Puumalajukan). Sedan bar det iväg till Massachusetts Institute of Technology (MIT) i Boston, där Ralf med familj vistades i två år fram till 1978. Chef och mentor var David Baltimore, som just vid den tiden fick nobelpriset i medicin. Ralf tjänade sina sporrar, och hela världens forskningsfält och kontaktnät låg tillgängliga.

Efter hemkomsten grundade Ralf tillsammans med Leevi Kääriäinen Helsingfors universitets Genteknologiska institut, som senare utvecklades till det Biotekniska institutet. Tack vare sitt kunnande om cellens biologi på molekylär nivå och sina insikter i den då

rätt jungfruliga genteknologin erbjöds han en professur i både Stockholm och Uppsala.

Efter några år som forskare vid Finlands Akademi erbjöds han 1998 chefskapet för det nya, privat finansierade Ludwiginstitutet för cancerforskning vid Karolinska Institutet i Stockholm. Kort efter utnämningen blev han adjungerad professor i molekylärbiologi vid KI. Här utförde han den mest uppmärksammade delen av sin livsgärning, utan att någonsin förlora kontakten med finländsk forskning. Han var bland annat aktiv i Medicinska nämnden för Sigrid Jusélius Stiftelse från 1990 och dess ordförande 2000–2008.

Redan 1990 blev Ralf medlem av priskommittén för nobelpriset i fysiologi eller medicin och 1998 dess ordförande. Två gånger delade han ut nobelpriset i medicin i Stockholms konserthus på, som TV-reportern sade, klingande vackert svenska. Vid det här laget brukade vi, hans vänner, säga att det där inte var så illa gjort av en ”Pede” från Muncca.

Ralf fick följande pris: J.W. Runebergs pris, FLS (2001), Sverige-Finlands Kulturpris (2006), Suomen Kulttuurirahastos pris och blev förlänad FVR R1 (1997). Han blev vald till hedersdoktor vid universitetet i Moskva (1999) och Uleåborgs universitet (2002).

Tack vare sitt encyklopediska kunnande och sin kännedom om forskningen i de viktigaste internationella forskningsgrupperna på sitt område blev Ralf vald till ordförande för många framstående vetenskapliga samfund och deras vetenskapliga råd, bl.a. Deutsche Krebsforschungszentrum 2003–2006, Spanish National Cancer Center (2003–2008) och Finlands Genomcenter (2000–2003). Ralf var grundande medlem av European Life Scientists Organization (1998–2005). Han var även ordförande för kommittéer som utvärderade den medicinska forskningen i vårt land, bl.a. medicinska fakulteten vid Helsingfors universitet (1999), Finlands Akademis spetsenhet, Biocentret i Uleåborg (1996–1999) och A.I. Virtanen-institutet i Kuopio (2003). Han organiserade internationella kongresser och symposier, och var sakkunnig i många internationella

vetenskapliga journalers redaktionsråd. Ralf skrev ca 200 vetenskapliga artiklar, han ledde 15 avhandlingar och var opponent vid 16 tillfällen, varav 10 gånger i Finland. Han var ordförande eller medlem av kommittéer som utsåg 12 professorer i cancersjukdomar och molekylärbiologi i Sverige och Finland, samt dessutom 6 professorer i England, Frankrike, USA och Kanada.

Man kan fråga sig hur det är möjligt att hinna och orka med allt detta, att ständigt röra sig i de tuffaste av akademiska kretsar. Ralf klarade det med sin ärlighet, sin positiva inställning till livet och med sin inbjudande personlighet. Han blev högaktad av det internationella vetenskapliga samfundet, en *primus inter pares*.

Ralf Pettersson hade också en påfallande social begåvning, en förmåga till empati, till att sätta sig in i andra människors upplevelser. Han hade ett drag, som i dagens hektiska, jagade värld är unikt: han gav sig alltid tid och visade ett genuint intresse för sina medmänniskor och deras små bekymmer hur avlägsna från hans egen värld de än tedde sig.

Ralf var en skicklig pianist. Redan då vi inledde våra medicinska studier var han elev hos Timo Mikkilä. Därför var det självklart att han skulle vara pianist vid Medicinarklubben Thorax årliga produktion av spex. Pianot skänkte honom också stor glädje och tröst under den långa sjukdomstiden. Sommarstället på Kumlinge var en viktig tillflyktsort där

Ralf och Erna kunde koppla av med den växande familjen.

På ett beundransvärt sätt gav Erna Ralf stöd och uppmuntran under den långa sjukdomstiden. Så sent som hösten 2010 tillbringade de en lång och givande tid tillsammans i södra Frankrike. Sedan kom bakslagen, tillståndet försämrades och vi förlorade stilla kontakten med vår nära vän. Han lämnar efter sig ett stort tomrum men också en härlig mängd av fantastiska gemensamma minnen.

**Henrik Riska, Rolf W. Ahlberg,
Carl Gustaf Nilsson, Henrik
Nordman, Herman von Numers
och Krister Höckerstedt**